

POMAHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBŮ

12. číslo

Budyšin, december 1960

Lětnik 10

Wěčny Wótčec, měrny wjerch

Jemu rěkaju dziwny radzičel, Bóh mójny, wěčny Wótčec, měrny wjerch, kaž tam steji pola profety Jezajasa na džewjatym stawje. **Komu?** — To je tola cyle wěste. To móže jenož tón być, wo kotrehož so jedna k hodam. Krótko do našeho hrona rěka tam: „Nam je so džěco narodziło, Syn je nam daty!“ Jezusowe džěcatko, Boži Syn to je!

Moji lubi, my křescenjo, my swěrni ewangelscy Serbja — tak směm tola pisać? —, my mamy hody 1960 wažny nadawk, mjenujcy zo bychmy swětej, swětej wokoło sebje pokazali ze swojim zadržowanjom, ze swojim hodownym kemšichodom, ze swojimi hodownymi kěrlušemi, zo so při tutech tak lubowanych swjatych dnjach wo Jezusa jedna, jenož wo Jezusa!

Hody su a wostanu za nas Jezusowe narodniny. Na narodninach spominamy přeco wosebje na toho, kiž je so narodził, a rozpominamy, što na sebi ma. A jeho wšelake mjena a titule a wšo to, štož jemu rěkaju, chce jeho wuznam wuzběhować. A što njejsu Jezusej wšo rěkali? Chrystus, Zbóžnik, Wumóžnik, mištr, Knjez! A sam so mjenuje dobry pastyr, chlěb žiwjenja, swěto swěta, puć, durje, wěrność, žiwjenje a winowy pjenk, kotrehož haľuzy my smy! A wšo to ma něšto na sebi a ma so přeco zaso znowa rozpominać. Jedna so tola wo prašenje, što k hodam narodženy Tebi a za Tebje je a woznamjenja! A w tutech hodownym słowje so štyri čestne titule mjenuja, kak jemu rěkaju.

1. Džěsću, kiž je nam narodžene, synej, kotryž je nam daty, rěkaju **dziwny radzičel**. Snano móžemy tež jenož cyle jednorje přeložić „dziwna rada“. Tute džěco je so narodziło, je přišlo na tutón swět po Božej dziwnej radže. Wone same nam předstaja cyłu bohata, hnadnu, dziwnu radu a wolu našeho Boha. Přetož to tola jako křescenjo wuznawamy, zo nad tutym cyłym swětom jedna wola knježi, mjenujcy wola toho, kiž cyły swět a wšitke

časy w swojimaj rukomaj dzerži, a to je Bóh Knjez. W našich serbskich spěwarskich steji tak wo tutej woli a radže a hnadže:

To je ta wulka wěčna hnada, kiž dowuslědźić nihdy njej', to je ta smilnosť a ta rada, kiž nachila so k hrěšnikaj a hrěšnika tež lubuje, njeh přińdže abo njeprzyńdže.

Haj, k hodam je so Boža dziwna rada na tutym hrěšnym a z tym zhubjenym a hubjenym swěće zjewiła.

„Zhubjene džěci, Chryst je na swěće!“

„Zhubjene džěci, zhubjeny swět!“, móžeš džensa tak rěć? Tak snano někotry mysl. Što njeje čłowjek wšo docpěl a dokonjał! Woprawdže! To ja wšo připóznawam. Ale wo to so njejedna. Jedna so wjele bóle wo to, zo čłowjek tež při najlěpšim žiwjenju a při najwjetšich wukonach je a wostanje hrěšnik před Bohom a z tym je zhubjeny! Nětk pak je so Bóh smilił po swojej hnadnej woli a po swojej dziwnej radže we wšěj wěčnosti a je nam Wumóžnika poštał!

„Bóh njeda nam so wěčnje zhubić, přez Chrysta wšitkim pomhać chce, a smilnosť da we Synu lubić, Syn tehodla naš Zbóžnik je.“

2. Jemu rěkaju **Bóh mójny**. Wězo, při jeho narodže njeje ničo widjeć wo jeho mocy. Tak spěwa naš Luther:

„Wón chudy na swět přišoł je.“

A jeho žiwjenje woprawdže žiwjenje mójneho na swěće njebě! Na kóncu so samo zdaše, zo bych wšitke swětné a djabolske mocy nad nim dobył!

Jeho mój pak leži na druhim polu. Luther w kěrlušu, kotryž wšitcy na hodownych kemšach spěwamy, dale praji:

„a nam wšitkim pomhać chce.“

Jako pomocnik a Wumóžnik je přišoł. Naše wumóženje je jeho najwjetši skutk. Luther wuznawa, a to dyrbi być tež naše wuznaće, zo je „mje zhubjeného a zatamaného čłowjeka wumóhł, zaslužił a dobył ze wšitkich hrěchow, ze smjerće a z čertowskeje mocy.“ A kajke hoberske mocy su to tola! Što tola hrěch, — abo lěpje prajene — što na hrěch zwjazany čłowjek wšo njezamóže! Hrěch je mójny, přemójny. A my znajemy njewuprošomnu mój smjerće. A kajku mój, kajku namój zły stary njeprěćel ma, wo tym njetrebamy wjele rěć.

„Wón jara mójny je a ma doś lestnosť, tu přez njoh' ničo njeje.“

Ale Jezus je wjetši, Jezus je mójniši. Wón je Bóh mójny. A někotryčkuli je to džakownje nazhonił, zo wot jeho mój wuchadža, hdyž je so jemu we woprawdžitej wěrje približował.

3. Dale jemu rěkaju **wěčny Wótčec**. Jeho zemske žiwjenje

Za nas najrjeńši hodowny dar — naša mać

To wšak nětko njeje tak zrozmjeć, kaž budzemy my swoju mać hody wobjimowali a wokošowali. To pola nas docyla wašnje njebě. A tež na hodžoch steješe naša mać tehdom zboka. Džensa wšak ja wěm, zo běše wona skradžu srjedzišćo našeho cyłego zboža a wšeje lubosće. Džiwnje wšak, kak wěcy po lětach wróco hladajo hinak widžiš. Tehdom wězo třepotachmy z lutej wćipnosću a žadosćiwosću na dary. Cyłu nóc spachmy njeměrnje, wězo běchmy rumpodichej wrota wočinili a za jeho konja walč syna přihotowali a mějachmy starosć, zo so tola tu patoržicu njebychu chěžne durje zamknyły. To by tola do smjerće škoda było, by-li rumpodich před zamknjenymi durjami ze swojimi darami so dyrbał zawroćić. Słyšeli wšak ženje njejsmy, zo by wón z konjom do dwora přijěl a džiwna wěc, zo tež njejsmy ženje za konjacymi stopami na dworje pytali. Ale syno běše přeč a dary tu běchu, potom je tola dopokazane, zo je rumpodich tu pobyl. Hižom rano zahe čwělowachmy mać, zo by tola šla dele pohladac, wězo cyle skradžu a wobhladniwje, hač tam snadž rumpodich hižom pobyl njeje. A skónčnje so mać zmuži a po chwili wša wjesoła wołaše, zo můžeme přińc. A potom po schodze dele hrmotajo wuhladachmy wočinjene durje hodownje stwy. Swěčki na hodownym štomje běchu zaswěćene a dary na blidze rozkladžene. A wězo běše wšitko druhe při tym zabyte z lutej wjesołosću. Što bě nam rumpodich wšitko nawobradža! Hodowne blido běše rjenje přihotowane a we wokomiku běše wšo rozcahane. Što je tam poprawom na blidze było, njewěm so wjace dopomnić: hrakji a cyle wěsće tež ta a druha wužitna drasta. Jenož to so wěm dopomnić, zo rěch raz dostał konjenc z dwěmaj rjanymaj konikomaj a wozom. T e h d o m sym widžał jenož swoje dary a džensa widžu z boka blida stejto swoju mać z miłym posměwanjom. Wona wšak sama wědžeše, zo njeběše nam móhla bohate, drohotne hody wuhotowac, ale jejna radosć běše, zo můzachmy so my wjeselić, z cyłej wutrobu wjeselić. Potom so mać zhubi do swóhogo džěła a zaso ju widžu kemšersku, našu lubu mału mać, w swojim kožuchu, kiž je hižom na třiceći lět nosyła, ale sebi jón tak hladała, zo

běše za moje začuce hišće čisće kaž nowy. Kak so mi wona lubješe a ja zhladowach wšón hordy na nju. Hdyž so potom hromadže do kuće zesydachmy, zo bychmy kemši do Rakec jěli, haj potom běchu hody dospołne.

Cehodla wam to takle wopisuju?

Wy lubi starši wšak so staraće wo bohate dary za swoje džěci. Běše před něšto lětami, zo mi po hodžoch plakajo wudowa powědaše, kotraž sebi skromnje a z wulkej prócu swój wšedny chléb zaslužese, a bě móhli-

rjec z hlodom a tradanjom nalutowała za swóhogo dwanaćelětnego hólca akordeon za 800 hriwnow a hólčec so ani prawje wjeselił njeje. Tu tež je hólč bjez winy. Kak može dwanaćelětny posudžowac, što to za mać rěka, tajki drohotny dar kupić? Wina běše mać sama. Mjeńši dar by wjace rěkał a njeby hodowny swjędzeń wobemaj — maćeri a džěsću — skazył. Budžmy stróžbi! Wšako ze swóhogo samsneho nazhonjenja wěmy, zo so pozdžišo raz wažne a nje-wažne džiwnje mjez sobu přesuwa.

W.

Swětło w ćemnym dole

Něšto hodžin do patoržicy, 23. decembra 1943, pisaše k smjerći zasedzeny farar Wachsmann z Tegelskeho jastwa (w Berlinje) swojej sotře: „Za mnje je wobtuk swjatych dnjow jasnje wobmjezowany: jastwowa cela. Tak chudy kaž lětsa njejsym hišće ženje před kolebku klečał. Mi je so wšitko wzało: mój dom, moja česć, moje žiwjenje. Tajki chcu ja klečeć před kolebku toho, kiž njeměješe, hdžež by swoju hłowu položil, kotrehož su, byrnjež bě přećel swóhogo luda, k smjerći zasudžili; kiž je swoju krej woprował za wumóženje swo-

jeho luda a wšeho swěta. Mój dar, kiž ja před kolebku položu, je hlód a zyma, samotnosć a wopušćenosć. Moja jenička pycha su puta, w kotrychž stej mojej ruce zamknjenej. Tajki chcu swoje žiwjenje, kotrež je stało w službje hodowneho krala, jemu podac, jemu, kiž je mje ze swójeje drohotnej krwju wumohl. Ja so nadžijam, zo budu z hnadu we wutrobje a duchu hody tak nutrnje swjěćić kaž ženje do toho w žiwjenju. Chrystusowy měr budže mój podžěl a jeho hnada moja krasnosć.“

Wo hodownym štomje

Někoti měnja, zo hodowny štom hake z 19. lěstotka pochadža. Je pak wobkručene, zo su hodowny štom hižom w lěće 1539 w Strašburgu měli. Hižom tehdom wěšachu ludžo jabłuka na štom. Dokelž so jědla najlěpje hodžeše, su ju za hodowny štom brali. Ale jabłuka, k čemu te? Štom z jabłukami to je štom paradiza, štom žiwjenja. Hodowny štom nam poprawom wšitko praji: puć do paradiza je z Chrystusowym narodom zaso swobodny. Kěrlušer Nicolaus Hermann je takle spěwał: „Wón džensa durje wotewri nam k raju Božemu, tam cherub před nim njesteji. Česć Bohu samemu!“ Bórže po času reformacije su ludžo počeli

swěčki na hodowny štom tykać. To měješe rěkać, zo je Chrystus swětło swěta. Wobradženje běše samo na sebi pohanski naložk. Křesćenjo su jón přewzali a jemu dospołnje hi-naši zmysl a woznam dali. Wobradženje měješe być znamjo lubosće, kotruž sej ludžo mjez sobu wopokazowachu, je džě so nam čłowjekam w Božej nocy Boža lubosć w tak njesměrnej bohatosći dostała! To su hody: Bóh njezabywa čłowjekow; wón jich lubuje, wón chila so k zemi — a sćełe swóhogo Syna. — To njechamy a njemůžeme zabyć, tež hdyž so džensa slěbrowina a pisane škleńčane kulki a elektriske swěčki na hodownym štomje blyšća.

so započa, jako so narodži wot knježny Marje. Tak wažne tež jeho žiwjenje běše, wšak služese k našemu wumóženju, tak je to tola jenož mały wotrězk jeho cyłjeje eksistency. Wón je wěčny Chrystus, kiž wuńdže wot Wótca, jako so narodži, kiž je zaso do njebjes stupil. Wón skutkuje wot wěćnosće do wěćnosće a je přeco tón jedyn a samy.

4. A jemu rěkaju **měrný wjerch**. Zo smy žiwi na njeměrnym swěće a zo je naša wutro-

ba we nas njeměrna, to je wěšte. Hluboko pak w čłowjeku je móčne žadanje za měrom, haj za měrom w každym nastupanju: w mandželstwje, w swójbje, mjez susodami a kolegami, mjez ludami, na wšém swěće, we wutrobje, do wšeje wěćnosće, skónčnje za měrom z Bohom. My křesćenjo připóznawamy wšo sprawne prócowanje wo měr, nam pak je hlowny garant wšeho měra **Jezus Chrystus sam**. Hdyž pak je so prajiło, zo so Chrystus nimale hižom na dwajtysac lět na swěće připowěduje a zo přez njeho njeje

hišće měr na zemi dobył, tak směmy na to pokazać, zo su jandželjo w Božej nocy nimo toho hišće spěwali: „Česć budž Bohu we wysokosći“ a zo to wšitko plaći čłowjekam bójskeho spodobanja! Dajmy tohodla k hodam a w nowym lěće a každy čas Bohu česć a prócujmy so, čłowjekowo bójskeho spodobanja być, a to přez hnadu našeho Knjeza Jezom Chrysta, kotremuž z dobrym zamyslenjom rěkamy: **dziwny radzićel, Bóh mócný, wěčny Wótčec, měrný wjerch!** Hamjeń.

La.

Luby bratře! Njeměj za zło, zo so njepodpisam, dokelž bychu hewak čitarjo hnydom hódali a tukali, što z našeje wosady je tón bohaty darićel. Chcu pak tola, zo bychu naše serbske wosady zhonije, što je zo mjez nami rjane a zbožowne mjez štyri woćemi stało.

Běch we wulkich starosćach, što z nami budže. Lěto so swojemu kóncej bliži a přeni króć za čas mojeho farskeho skutkowanja dyrbjachmy z wulkim dołhom do noweho lěta hić a tuž přińdže ke mni wosadna. — Haj, prajiš ty, tak so kóždy króć wšo pobožne powědanje započina, zo by so dopokazało, „**hdyž je nuza najwyša je Boža pomoc najbliša**“, — ale wěr mi, njeipisam Ći žane pobožne powědančko, ale samu wěrnosc. — Potajkim: Žona přińdže kemni, wučehnje poľny list pjenjez. Ja list wočinju a widžu lute polstahriwnowske we nim a so ju prašam: „Tysac hriwnow?“ a wona zbožowna wotmołwi: „Haj.“ Při tym so tu njejedna wo wosadnu, kiž njeby wědzala, što z lutymi pjenjezami započec. W jeje domje njeje ani awta ani motorskeho, haj samo žanoho mopeda. Wona tež njeje tute pjenjezy zlochka dóstała, ale je sebi zaslužila a nalutowala a je nětko wjesele mi přepodawaše. A wona we swojej zbožownej wjesolosci spominaše na swoju mać: „Hdy by tola naša mać wědzala, zo mam tak wjele pjenjez, zo móžu radlubje dawac. Běchmy doma kopica džěci a staršej mještaj nuzu, nas nasycić. Ale nětko so nam všem derje dže, wšitcy mamy swój dom a statok. Kak by so wona wjeselila, by-li tole směla wšitko nazhonić!“

Hody

*Hody, wjedźće nas do raja
Zbóžnoh' džěcatstwa!
Njech nam zwonow zynki baja
Zbože našoh' nalěca.*

*Byrgle, zanošće nam kěrluš
Hodow potajnstwa!
Dajće spěwam z ertow žolmić,
Kiž nam maćer spěwala.*

*Jandžel měra, zniž so k zemi,
Dušam pokoj daj!
Lubosc njech do dušow žórli,
Zo by swět był měra raj.*

*Hody, dajće zbóžnu chwilu
Božej mocy zemju kryć!
Spody hodowneho štoma
Wšitkim nam tež džěcom być.*

P. Krječmar

Haj zawěrnje, bohaty njeje tón, kiž ma wjele pjenjez, ale tón, kiž je knjez nad swojimi pjenjezami. Njedawno widžachmy w serbskim dźiwadle hru Molièra „Skupy“. Dyrbješe to być wjesoła hra, a ludžo su so tež dyrkotacemu, njeměrme-mu, z lutej skuposću wšón choremu skupemu smjeli a mi tutón wbohi raws žel činješe, dokelž skupy je wobžarujomny hrěšnik.

Druhdy wšak so tróchu postaram, što z cyrkwju budže. Hdyž pak widžu tajku čistu lubosc, kotraž njehlada česće před čłowjekami, ale kotraž so wjeseli, móc dobru wěc podpěrać cyle za čichim, potom sym we swojej starosciwoći wohańbowany — a směm Ći změrom prajić, zo sym podobne dary, nic wšak přeco po tysacach, ale tola w rjanej, nahladnej wysokosci hižom wjele dóstał. Tuta naša luba wosadna by móhla za tysac hriwnow wjele nakupowac, ale to je mi jasne, zo změje wona rješe a zbožowniše hody na tajke wašnje.

Strowju Tebe a wšitkich lubyh čitarjow. Bóh daj našej swěrnej wosadneje strowe a žohnowane swjate dny a nam wšitkim na zemi měr a dobre spodobanje.

Chlěb za swět

Namołwa k woporej na cyle ewangelske křesćanstwo w Němskej

CHLĚB ZA SWĚT

Miliony čłowjekow w Aziji, Africe a Južnej Americi, kiž hłodu tradaju, čakaja na našu pomoc. Tohodla namołwjeja ewangelske krajne a swobodne cyrkwje znova w mjenje Jezom Chrysta, k hodam woprowac za CHLĚB ZA SWĚT. Naš Knjez Jezus Chrystus, w kotrymž je nam Bóh swoju lubosc wopokazał, napomina nas, pomhać jeho čerpjacy m bratram a sotram.

Ewangelscy křesćenjo su loňše namołwjenje wo CHLĚB ZA SWĚT wuslyšeli. Z 20 milionami su woni za to najwjetši wopor přinjesli, kiž je so hdy w našich cyrkwjach nahromadził. To je dobry započatk a swědči wo jasnej woli našich wosadow, zo by so z loňšeje akcije stał stajny a daloko planowany pomocny skutk. Džakujemy so všem darićelam!

Zo by so hłodej wobaralo, njedosaha, zo jenož z jědzu a při katastrofach pomhamy, dyrbimy hłódnym tež dać možnosć, zo so w ratarskich a druhich rjemjeslach wukmanja, tak zo móžeja sami pomhać swoju nuzu přewynić a swój zewižwjenki standard powysić.

We wojowanju přećiwu choroscám a mrětwam njetrjebamy jenož medikamenty a ambulancy, ale dyrbja so tež chorownje založec a lěkarjo a sotry wukublać.

Naša dokladna pomoc ma być započatk, pozbudžowacy započatk, zo sej čłowjekajo w Africe a Aziji sami pomhaja a swojim krajam słuža.

Na lódzi, kotraž mje wjezeše do Ameriki, běše tež stara maćerka. Po jeje wonkownym a předewšěm po jeje drasće by zawěsće z Balkana być móhla. Sydaše na jednym a tym samym blaku; pak so różowc modleše, pak spěwaše želnosciwe spěwy w rěči, kotraž bě mi cuza. Snano bě tak: Jeje syn bě wupućował a sej dobru eksistencu natwaril, tak zo móžeše nětko swojej maćeri spokojny wječor žiwjenja zawěsćić. A wona bě so na daloki puć zwažila. Bě pyt-nyć, zo ze sobu wojuje. Tola něšto bě jej zmužitosc zaščěpilo: zo wón tu je a na nju čaka! — Hdyž njebychmy wo tamnym swěće ničo druge wědzeli, hač jenož, zo tu Jezus je, by to hižom dosahało. — Jako sym w Maisurje w južnej Indiskej na smjerć chory ležal, sym dolhi čas podarmo spytał, so na swoje mjeno dopomnić. Njejsym na nje přišoł. Ale jasnje so mi swěćeše mjeno Jezus. To je tola znamjo, zo nas w smjerći wšitko wopušći, woprawdže wšitko, ale **WÓN wostanje!** W tychle čěžkich njedzelach je mje pokojilo krasne słowo: Ty sy při mni!

D. Paul Le Seur

ma być móst měra a zbratřenja mjez ludami Ewropy a Azije, Afriki a Južneje Ameriki. Tónle móst wjedže předewšěm přez křesćanow tamnišich młodych cyrkwjow. Woni dyrbja tak wukubłani być, zo zamóža nuzu w swojich krajach pomjeńšić a jeje přičiny přewynić. Woni maja dowěru do nas — budžmy toho hódni! Nas nuzuje Boža wola, kotraž chce wšitkim chlěb dawac a kotraž nochce čerpić, zo bohaći dale wobohatnjeja a hłódni dale wochudža.

My to witamy, zo knježerstwa w Ewropje přeco bóle pomhaja. Přejemy sej, zo by so tež naš kraj we wjetším rozměrje na tym wobdžělił.

Jako křesćenjo pak njechamy tutu akciju CHLĚB ZA SWĚT někak z hospodarskimi zajimami a politiskimi zwjazać. Jenož křesćanski dar, kiž přińdže z njesebičneje lubosće, móže měr na zemi twarić. Tohodla was prosymy Boha dla:

**NJECH JE WAŠ WOPOR ZA
HLÓDNYCH WAŠ NAJRJEŇŠI
DAR K HODAM!**

**Za ewangelske swobodne cyrkwje
w Němskej
biskup dr. Wunderlich**

**Za Radu Ewangelskeje cyrkwje
w Němskej
biskup D. dr. Dibelius**

Wobraz měra a lubosće

Lódzymny wětřik předuwa Stalingradsku runinu. Statsyac muži waleja so w hrjebjach wopušćeni bjez škita. Štó z nich so hišće nadžija, zo tu žiwy wulěže? Zetharnym słowam z wótřerěčaka, zo tola hišće do-breho kónca dočakaja, lédma štó wěri. Po času tež léd-tadla wuwostawaja; zranjenym a čežkochorym z tym poslednje nadžije hinu. Zrudny wosud njesu lékarjo w Stalingradskim wobstupje; tysacy čežko čerpja a tysacy před jich wočomaj mrěja, tola z ničim jim pom-hać njemóžeja. Žane lékarstwo, žanu wodu, ničo k zhrěću nimaju, husto tež ničo k jědži. Zadwélować móhi, štóž ma takle ze smjerću wojować.

„Čerpjo sedžimy w džeratej dolinje“, tak wottam piše lékar a farar Kurt Reuber. „Nad nami a wo-koło nas sama hlina. Drjewo lédma dosaha na bunkry. Po wodu mamy daloko a njeje tam wjele, wšudže je zyma. Hdyž běch doma pobył, njejsym so drabow slekl. Wši a tchi w nocy po nami laža, pěsk so na nas sypoli. Wonka bitwa howri. Hdže nam naše mysle chodža a što začuwamy? Před sobu widžimy jenož hrjady a hlin-jane scény a swětleska bludničkow po nimi mikotač. Sedžimy hłowu při hłowje... wšo je změrom. Ale njeměr sedži nam w duši. Naš komandant hraje na hubnej harmonice. Do nócneje čišiny klinči kěrlušć wo Božej nocy. Je přeni adwent. Spominamy na zařdžene wje-sole a bjezstarostne dny. — Kak so mi wjedže? Wěr mi, woprawdže derje! Njewěm poprawom, kak sym sej to zaslužil. Zadny styk mje dotal njeje přemohl, byrnjež najčeše přede mnu stało. Zemske nadžije wšak spadachu wšě, hdyž sam před smjerću stejach; tola sama zrudoba chcyše mje skoro powalić, hdyž na to pomyslich, kak buďžeće so wo mnje rudzić. Wjace Wam wo tym pisać njemóžu. — Pomham, hdžeć móžu. Starosć wo zranjenych, kak jich wuchowamy, ta nětikle wšě naše mocy trjeba. Sym rozsudženy — hinak hač druzy, kiž so k ničemu wjace zhrabać njemóžeja — tež tomule njezbožu dać swój zamysl! Z črjódku ciwil-nych, kiž tu z nami žiworja, a tež z jatych bjeru sej zas a zas někoho do sanitarneho bunkra a moluju jich. Někotre dobre džěto sym zhotowił. Druhdy sym potom tak do svojeho džěta zanurjeni, zo skoro na wšo za-bywam a ani wójskeje hary njeslyšu. To sym zbo-žowny. Džens wupytach sej štyrilětnu Ninu. Da mi

ručku a cyle dowěrliwa zastupi ze mnu do bunkra. Molowach jeje lubozne wobličko. Tu nadobo na nas létadla třělachu. Rysowach dale, běchmy tola scho-wani. Mału Ninu spytach změrować, tola hižom bomby žalostnje buchachu. Holčka poča na mojímaj rukomaj plakać. Cisnych so z njej na zemju. Hdyž bě zas měr-nišo, dyrbjach swój rysowak z lékarskimi instrumen-tami zaměnić...“

Tydzeń pozdžišo tole piše: „Njedzělu bě druhi ad-went. Do bunkra zastupiwiši, wuhladach tam adwent-ski wěnc wisajo. Wojacy běchu jón rjenje ze sucheje trawy nawili. Poslednje swěčki běchu wukramosćili a na krótki čas zaswěćili. Hlinjana džěra přeměni so w jich swětlo do ‚Betlehemskeje hródže‘. Chuduška je a lédma městna w njej za nas ‚cuzbnikow w hospodže‘. Ja pak sedžu srjedz teje horstki najsamotniši, sonju a rozmysluju do mileho, čicheho swětla. Tele rjane čiche swětlesko w njesměrnej puscínje a čmě — w jeho pru-hach je mi tale čmowa džěra na krótki čas kaž znamjo nutřkowneho pokoja.“

Wo zranjenych a chorych so starać, — tež wo jich dušine strowje, tomu je tónle muž swoje cyle žiwjenje poswjećil. W domiznje bě ewangelski wjesny farar. Čělna a dušina nuza čłowjekow bě jeho pohnuća boh-ostowstwo a medicinu studować. Bóh spožči jemu nimo toho dar molowanja. A nětikle nosy so z mysličku, kak móhl svojich čerpjacych a mrějacych towaršow, wšěch, kiž su bjez nadžije, hody zwjeselić. To wón chce, to wón tež móže, je džě runje tak wopušćeny a wohroženy kaž druzy a znaje wšu nuzu. Ale jeho njese móc, kotruž druzy njeznaja; jemu swěći swětlo, wo kotrymž druzy ničo njewědža.

W swojim lisće piše, kak jeho towaršojo proša, něšto rjane namolować, něšto, štóž wšěch zwjeseli. Někotři bychu najradšo rjane holčata na wobrazach widželi, druzy něšto k jědži, a zaso druzy kućik domizny. — Zawěrnje rjanosć a radosć nchtó njezacpěwa, tola nětko, hdyž steja před zahubu, hdyž so zranjeni w bo-losćach wija a smjerć jim z wočow hlada, to dyrbi něšto druhe, něšto trajne a pozběhowace narysować. Tak so na wěsty čas wotsali, z přikrywom wotdžěli sej kućik w sanitarnym bunkrje. Cyle blisko při nim ležachu žalosćo chori a mrějacy. Wza sej zemjepisnu kartu Ruskeje a z kuskom wuhla poča na jeje zadny bok molować. A što? Narysowa Božu mać z džěsćom. Ža-noho posměwka na jeje wobliču njeje widžeć, kaž smy to zwućeni pola italskich molerjow abo starych mi-štrov. Wobraz je čěmny a struchly: wobraz bolosći-weje maćerje. Wopušćena a zastruchlena chowa wona džěćo na rukomaj. Wobeju škita šěroki plašč. Njebjeski plašč jeju wodžewa, měř a pokoj z njeho sapa. Při-hladowar to začuwa, kaž by sam tež pod nim stał. Z wulkimi pismikami je popisana kroma:

Swětlo — žiwjenje — lubosć.

Słowa to ze scěnja swjateho Jana.

Hač do patoržicy wosta wobraz schowany. Na wječor pak zchromadži so črjódka za latowej lěsycy před bun-krom. Čakachu napjeći, hač so jim wotwyrje „Bete-lehemska hródž“. Potom zastupichu. Džiwachu so jara, kaž pastyrjo w hodownym poselstwje. Swjećo Božeye maćerje wisa na hlinjanej scěnje. Při nim je do scěny zabita šćěpka drjewa a na njej stej swěčka. Wšo je kaž přeměnjene w jeje swětlo: chuda hródž a wopad-njene wobliča muži. Nowa nadžija dobywa so do za-dwélowanych wutrobow, poselstwo lubosće, kiž před 2000 lětami swět rozswěći. Tehdy prosí pastyrjo přeni poselstwo zaslyšachu — w tejlje puscínje su to mužojo, kotrymž je smjerć wotsudžena. Je to te same posel-stwo, kiž so do hlódneho, zymneho a chudeho swěta, do swěta hlósće a hidy dobywa, tehdy na Betlehems-kich honach, džens na Stalingradскеj puscínje. — Po wječorach, hdyž so čmičkaše, zchromadžowachu so mu-žojo pod swjećećom a začuwachu trošt při nim. Tak je rozprawjal komandant, kiž na smjerć chory pozdžišo w létadle ze swjećećom z wobstupa čěkny.

Z wobrazom chcyše moler swojich lubych doma strowić, snadž posledni raz. Mužojo jeho prošachu, zo by jim tola jich trošt njewzał. Tak nasta po nocach — na karće Ruskeje: Marja ze Synom. Domoj tehdy na-

(Pokročowanje na 7. stronje)

Hodowna radost' pola druhich ludow

Mjez čornymi bratrami w horcej Africe

My sej k hodam mjez sobu wobradzamy, tola nic jenož my. Tež druhde na swěće je tónle naložk jara znaty. A tak kaž so hižom dopředka wjeselimy, je to tež pola druhich. Citajmy, što nam afriski farar z jedneje wosady w Hajalandže w ranšej Africe wo tym powěda:

Kožda křesćanska žona pola nas njelutuje prócy, zo by swój domček k hodam prawje pyšny a čisty měta. Hryjady, na kotrež so domček zepjera, so woběla a z pisanimi wobrazami womoluja. A dokelž njeznaja špudowanja z deskow, bjeru trawu. Kładžeja ju tak wustojnje, zo sej myslíš, zo stejiš na tepichu. Na pučiki sypaja kwětki a hałužki. Tohodla su domčki, w kotrychž křesćenjo bydla, tak pěčne a swjedženske. To pak so tež tym lubi, kiž njesu hišće puč do křesćanskeje wosady namakali. Tež woni so k hodam wo porješenje swjich domčkow a hětow staraja.

Dokelž su hody swjedžen radosće, na kotrymž so ludžo z małymi darami zwjeseluju, činja to křesćenjo w Kanjagereku takle: Woni wobradza tym pohanam, kiž rady Božu nóc z křesćanami hromadže swjeća. Koždy wosadny prihotuje něšto, štož ludžo nuznje trjebaja, njech su to korby, lžicy, stoly, plečene přestřjency a druge wěcy. Te wěcy so potom z mjenami na małe papjerki napisaja

a cyrkwinscy starši (předstejičerjo) wudžela kartki pohanam, kiž kemši přiindu. Hdyž je so poslednja kartka wudžělila, džeja pohanjo k druhemu staršemu, kiž potom wšitke te dary rozdželi. Zadosćiwje čakaja, su wšak wćipni, što dōstanu. Zbožownje so potom zaso wotsala. Snano so woni raz dopomnja, zo je so jim Božu nóc wulki dar Božeje lubosće poskičil a zawěsće někotry z nich sej tež jōnu po tutōn dar přiindže.

W južnej Africe, w prowincy Natal, je druhi džen hodow wosebity swjedžen. Na tutym dnju so mjenujcy křćije. Z daloka křćency ze swojimi priwuznymi a přećelemi w bělej drasće přichadžeja. Koło wokoło cyrkwe so potom do trawy zesydaju. Što tu wšitko njewidza! Doma znaja jenož swoje chuduške hěty z bambusa a hlíny, ale tu: cyrkej, šulu, zwony a předewšēm rjany hodowny štom, kiž so w slōnčku blyšći a zyboli! Wobhladuju sej wšitko dokladnje a při tym spěwaja hodowne kěrluše a spěwki. Spodziwne su to melodije. Ze wšech možnych kmjenow a rodzinow, tola tekst je pola wšech samsny: w rěči zulu, w tej rěči, w kotrež so jim Bože slowo připowěduje. W cyrkwi je so mjez tym křćenca započala. Wšitcy jara nutrnje sluchaja. Wonka so hižom tamni ludžo do wulkich kołow zestupaja,

zo bychu potom, hdyž wukřćeni z cyrkwe stupja, wokoło hodowneho štomu rejowali a spěwali. Najhorliwše su wězo džěci, nimale nahe. Wone so z cylej wutrobu wjesela. Z wulkimaj blyšćatymaj woćomaj a wōtře spěwajo rejuja wokoło štomu. Tola tež dorostli so njemōžeja naspěwać a narejować. Dōnž njeje koždy spěw a kěrluš tři abo štyri krōć přespěwany a přerejowany, přjedy so woni njerozženđu. A to traje hać do wječora.

Pozawnist z Afriki

... pola Papuanow

Domorōdny duchowny

Jedna skupina tajkich papuanskich křesćanow džělaše daloko w cuzbje – na kupje Rabaul. Jako so hody bližachu, přeprošy jich domorōdny farar metodistiskeje wosady na hodowničku, na Božu nóc. Za to su sej potom wosebite překwapjenje wumyslili.

Duchowny mēšeje předowanje a wosada hnuta sluchashe. Hdyž bě nimale na kōncu, stanychu ěi papuanscy hosć, stupichu do srjedz cyrkwe a počachu spěwac. Wšitcy poskachu na tule swojoraznu melodiju. Jich słowam nihtō njerozumješe. Wosrjedz spěwanja pušćichu z cyrkwineje třěchi spodziwny waćok do srjedz spěwacych. Jedyn z nich wućeže cyle pomału swěćacu hrōdžnu latarnju. Dwanaćo ze spěwacych pristupichu a zaswěćichu swoje swěćki. A ěi zaso dachu tamnym, kiž tohorunja swěćki w rukomaj mējachu, ze swojej swěćku swětlo. Cyrkej so blyšćeše. Nadobo přestachu spěwać a jedyn z nich stupi dopředka a rěčeše:

„Přeceljo! Tak kaž je tele swětlo z třěchi přišlo, tak je Jezus k hodam k nam z njebjes na zemju přišo! Wōn je přišo jako jasne swětlo, kotrež ěmu začěri. A tele swětlo rozswětli tych dwanaće japoštolow a ěi dachu je druhim dale. Wot toho časa wuliwa so Bože swětlo do wšeho swěta. A tak je tež k nam brunym, zhubjenym ělowjekam přišo. Na to chcemy myslić a za to so chcemy džakować.“

A nětķ chcemy wam tež něšto w papuanskich křesćanach powědać. Papuanojo maja swoju domiznu w Nowej Guineji a na tamnišich kupach. Křesćanska wěra mjez nimi džen a bóle přiběra.

Swjedžen mēra pod palmami

W Indiskej pyša wosadni Boží dom k hodam z palmowymi haľuzami a z pletwami ze žiwych kwětkow, kiž su wjele metrov doľhe. Wokoło wōtarja nastajeja telko swěćkow, zo so wšitko pisani. A hdyž so Boža služba započnje, potom byšće raz slyšec dyrbjeli, kak wjesela a wōtře indisy křesćenjo spěwaja! A tule woprawdže radostnu a swjedžensku atmosferu ěuješ tež hišće po kemšach, hdyž sej kemšerjo w skupinkach wo tym abo tamnym powědaja. A w tutch dnjach so wosadni mjez sobu wopytuja; maja chwile za sebye! A hodowne wjesele traje tež po hodžoch dale – dōnž so wosada sylwestr k Božemu blidu njezetka. Nihtō z boka njesteji!

Indiska wosada w Chota-Nagpurje bjerje město našeje jēdienki zelenu haľuzu mangowca za hodowny štom (mangowce je rostlina, na štom podobna, a ma kožojte lopjena a běle kćenja). Tajku haľuzu sadza do blachoweho kanistra a wěšeja na nju ěerwjene tomaty a ěerwjene truki papriki. Tež pola nich je hľowna wěć, zo je hodowny štom rjenje pisany.

W kraju zachadźaceho słónca

Japanska je kraj lutyh kupow, wot wšeho zbytnego swěta dźěleny, wosrjedź morja. Někotre wašnja a naložki nabožneho razu su so tam tohodla dlěje zachowałe hač druhdže. Rěka tež, zo su hižom w přenjeje polojcy wósmeho

lětstotka misionarajo z Ewropy w Japanskej skutkowali; někajke widžomne slědy pak zawostajili njejsu. Dołhi čas bě lud buddhistiski a šintoistiski a njeznaješe drugeho puca k Bohu. Tak bě to nimo měry wulki podawk, jako zaso křesćanski misionar, španski měšnik Xavier, do kraja přińdže a powěsć wo žiwym Boze, kotruž bě japanski lud hižom woteznał, přinjese. Běše to w léce 1549, jako měšnik Xavier w Kagošimje — to je město na samym juhu kupy Kiušu — na japansku zemju stupi. Bohaty a mócný japanski zemjan tehdy Xavierowe prócowanje podpěrowaše. Wo wuspěchu tehdyšeho misionstwa pisachu misionarajo potom w swojej domiznje. Tak je so tež zachowała rozprawa wo hodžoch léta 1562 w Japanskej: „Křesćenjo w Sakaju swjěća Božu noc z wulkej radosću a dobrotu.“ Dale so tam pisa, zo wěriwi z daloka přichadźachu, zo bychu hromadže swjēcili. Někotři běchu samo na 15 milow dołhi puć měli.

Byrnjež bě so křesćanska wěra nětk do japanskeho kraja zadobyła, mějachu wosady tola husto čežke časy přetrać. Nowi mócnarjo zakazachu wěru a tuž móžachu so křesćenjo jenož skradžu a w małych skupinkach zchromadźować. A skónčnje zhubi Japanska na někotre lětstotki wšón zwisk z druhim swětom.

Hakle srjedź zašleho lětstotka je so to zaso změniło. Běchu to Američenjo, kiž su wrota do Japanskeje znowa wotewrili. A njebě lochko za nich, wo-

sady zaso wozrodzić. Tři ameriscy misionarjo přédowachu bjez bojósće w městach a na wsach. Husto běchu ludžo tak njeprěčelnje zmysleni, zo hrožachu misionarow skónćować. Tola Bože žně zrawja. 25. decembra 1874 wotměchu japanscy křesćenjo w přenjeje ewangelskej cyrkwi w stolicy Tokio přenju hodownu Božu službu. Po tym pokazachu hru a tón, kotruž předstaješe swjateho Mikławša, běše zemjan. Wón bě so hakle krótko do toho krčić dał. Jeho wonkowne je spodziwne a so zawěsće njehodži do wobrazu, kotruž sej snano my wo swjatym Mikławšu činimy. Japanski swj. Mikławš njese staru drastu japanskich ryćerjow, k tomu ewropske škórnje a čežki měch na ramjenju. Młody muž, kiž je tehdy tam na pišćelach hrał, bu pozdžišo dušowpastyr tuteje małeje wosady.

Chrystusowa wosada je hišće mała we tym kraju, hdžež so dotal modlachu swojim wótcam a kejšorej. A tola wona rosće. Za příklad njech plaći swjěba něhdyšeho wiceadmirala w Tokiju. Jeho najmlódša dźowka bě wot třećeho léta jeje žiwjenja chora, čežko chora. Běše chipra, zbrašena a njemóžeše kmanje rěčeć. Tak wona wotrosće, dońž njeje jej jednoho dnja křesćanska lěkarka jenož medicinu dała, ale tež z Biblie čitała. Młoda holca, hluboko hnuta, da so wukřčić a poča so jej pomalu lěpje hić. Tola z nanom měješe so tójšto bédzić. Wón drje bě tež wjesoly, zo jeho dźowka wotchorjowaše, tola jeje wěru njechaše připóznać. Skónčnje jej dowoli, zo smě so hody konfirměrować dać. Wona džěše, přeni raz bjez cuzeje pomocy, do Božeho domu. Jeje přiwiuzni ju přewodźachu. A jako so swjěba po kemšach zaso domoj wróci, běše wona hromadže dožiwiła wulkotny džiw, kak so Bóh z čłowjekami wujedna. „My pak wěmy, zo tym, kiž Boha lubuja, wšitke wěcy k lěpšemu slůža“ — tele slůwo z lista na Romskich bu z heslom za nana, mać a wobě jeju džěsí. Woni wšitcy su so krčić dali.

Dobročel přescěhanych

Kaž tajke powědančko čita so stawizna wo dobročelu Raoulu Wallenberga, a tola je wěrna. Raoul Wallenberg běše syn znateho šwedskeho, nježidowskeho bankownika, wuknješe w cuzych krajach, studowaše architekturu, nawukny tójšto rěčow a sta so skónčnje z překupcom.

Nalěto 1944 bywaše za Židow w Madžarskej džen a bóle strašnišo. Tak kaž hižom we wostatnej srjedźnej Ewropje, počachu tež w Madžarskej pod němskim čišćom ze Židami zlě zachadžeć. Tehdy prošě ameriski wupóstanc w Šwedskej Wallenberga wo pomoc: Wallenberg měješe z dowolnosću šwedskeho knježerstwa za wupóslaného sekretara do Budapesta hić, zo by tam telko Židow, kaž móžno, před deportaciju wuchował. Pjenjezy ze zjawnych a priwatnych srědkow běchu so Wallenbergej za to přepodałe. W juliju 1944 dojdže do Budapesta.

Wón naja tu wjace hač třićeći twarjenjow, do kotrychž da přez džesac tysac Židam začahnyć. Starše so wo jich zežiwjenje a da za nich šwedske wupokazy wupisac, tak zo běchu dołhi čas před madžarskimi a němskimi katami škitani. Zastojnikow, kotřiž njechachu tajke wupokazy připóznać, Wallenberg pokupowaše, lubjo jim, zo budže so po dobyću zwjazkarskich wojskow za nich zastajeć. Zmužity a njebojazny staješe so němskim komandam, kotrež mějachu Židow zawlec, do puca. Samo z wagonow, kotrež běchu hižom prihotowane na transport do někajkeho smjertneho lěhwa, poradži so jemu hišće židowskich ludži wuchować. Njepřipózna

někajke madžarske wopisma, kotrež němscy wojacy při sebi mějachu, a rjekny, zo su wone hač na dalše šwedske. Zadobywaše so ze swojimi pomocnikami do wojskich skladow a zadrasći jich do madžarskich a němskich uniformow. Tak su samo jatych z policajskeho prezidija wuswobodzić móhli. W oktobru 1944 přewzachu madžarscy „Pfeilkreuzlerjo“ — podobni němskim nacional-socialistam — knjejestwo w kraju. Wallenberg pak měješe tak dobre počahy, zo su so šwedske wupokazy za Židow dale připóznałe. Jeho najwjetši skutk drje je, zo wuswobodži štyri tysac Židow před wěstěj smjerću. Či běchu sobu w bjezkónčnej kolonje, kotruž fašisća pěši před dobywacymi Rusami k awstriskim mjezam čěrichu, zo bychu jich tam něhdže w plunowych komorach skónćować móhli. W januaru 1945 so Budapest wuswobodži. A tehdy so tež Wallenberg zhubi. Nichtó njewě, što je so z nim stało. Swoj nadawk pak je rjekowsce dokonjał.

Wón běše čłowjek, kiž je svoje žiwjenje wjele stow króc do stracha podať a skónčnje woprowať — za čłowjekow cuzeje narodnosće a wěry. Woni tež njeběchu jeho wosobinscy přeceljo, jenož to jeho z nimi wjazaše, zo běchu tež woni džěci toho jednoho Wótca. Nam so zda, zo běše wón křesćan, njewěmy pak ničo wo tym. Ale to wěmy, zó tysacy křesća-

now njejsu wobohim přescěhanyh tule lubosć, tule winowatosć wopokazate, byrnjež njebychu hakle ze Šwedskeje přińć trjebale, a znajemy Jezusowe slůwo: „Štóz wolu čini mojego Wótca, kiž je w njebjesach, tón je mój bratr, moja sotra a moja mać.“

Wulcy mužojo — křesćenjo

Za Maxa Plancka, zawěsće jednoho z najwjetšich fizikarjow našeho časa, njeběše žaneje mjezy mjez wěru a prirodowědu. Wón njeje jenož wo tym rěčał, ale so tež praktisce po tym měł: 27 lět dołho slůžeše we swojej wosadže jako cyrkwinski předstejićer.

Jedyn z najwuspěšnišich wunamakarjow běše Wilh. Schmidt. Wón měješe wjace hač 200 patentow přizjewjenych a je tež wunamakał horcoparnu lokotiwu. Schmidt běše wěriwy muž a Nowy Zakoń běše žórlo, z kotrehož čerpaše mocy za swoje džělo. Kóžde nowe wunamakanje běše za njeho Boži dar, za kotruž móžeše so jenož džakować.

Na hosínje z 75 druhimi profesorami rjekny wuznamny Lipsčanski prof. dr. Lamprecht k studentam: „Hdyž nětko na dopětej wyšinje na swoje žiwjenje a skutkowanje hladam, tak mje hnuje, swojim lubym mladym přecelam tole rjec: To, štož je mje pře wšě wobćežnosće žiwjenja wjedlo, je słowo: Nic ja wěrju, ale ja wěm, zo je mój Wumoznik žiwy.“

*

Sławneho profesora Simpsona (wón je mjez druhim wunamakal chloroform) so něhdy prašachu, što je jeho najwjetše wuslědženje bylo. Na to wón wotmołwi: „Najwjetše, štož sym wuslědžil, bě to, zo je moja duša wumozena, zo sym dopóznał, zo sym hrěšnik a Jezus Chrystus mój Zbóžnik.“

Nazymska synoda 1960 w Drježdžanach

Nimo mjeńšich drobnostkow zaběraše so synoda Ewangelsko-lutherskeje krajneje cyrkwyje Sakskeje wosebje z financnym planom za lěto 1961. Cyrkwinske dawki dale spaduja, štož nas wšitkich ze starosćemi napjelnja a swěrných namoľwja, čím krućišo hromadže stać a tu je hižom na wjele městnach spóznać, kak křesćenjo swoju cyrkej lubuja a ju ze swojimi woporami podpěraja.

Znowa dyrbyeše so synoda nadrobne zaběrać z konfirmaciju. Tu mamy wjele nuzy, kotraž pak so njehodži z tym wotstronić, zo by synoda to abo druge wobzamkla, ale tu dže wo swěrnosć našich wosadnych. Synoda je wostała při swojich přjedawšich wobzamknjenjach.

Jako serbski superintendent sym so podarmo prócował, zo bychmy do synodow Ewangelskeje cyrkwyje w Němskej (EKD) a Zjednoćenje ewangelsko-lutherskeje cyrkwyje w Němskej (VELKD) dóstali serbskeju zastupjerjow. Sym wšak we wěštnym nastupanju sam wina, dokelž sym prawy wokomik skomdžil.

Njeh je tež naš čas dosć chutny za nas jako křesćansku cyrkej, tak je tola wozbožace, nazhonić směć wutrobnu přezjednosć, hdžežkuliž so cyrkwinske zjednoćenstwa schadźuja.

W.

Wobraz měra a lubosće

(Pokročowanje z 4. strony)

pisa: „Džens dach choremu komandantej pakčik sobu dom. Na jednym wuhladaće Wašeho nana, wón sliša maćeri. Maću Ninu wźmi Ty, moja najmlódša džowčička. Wy wjetši směće sej ze zbytných wobrazow po jednym wubrać. „Boža mać“ pak sliša Wam wšěm. Mać njeh Wam powěda, kak derje je za čłowjeka, hdyž w čežkich časach w jeho wutrobje steji kaž nje-powalna twjerdžizna wěra.“

Džens wisa wobraz na farje we Wichmannshausenje a wjele, wjele luda tam přichadža. Někotryžkuli, kiž tu před swjećom pozastanje, tež poplákne, tak jeho wobraz jima. Wón začuwa hluboku radosć nad tajkej Božej miłosću.

Wbohi a tola tak bohaty

Wopytach chorych, kotřiž ležachu we wulkej klinice uniwersity. Na jednych durjach steješe: Zastupić zakazane! Dokelž pak runje sotra nimo džěše, so ju woprašach, što tam nutřka leži. „Hdyž sće wy duchowny, směće zastupić. Ale njenastróžće so!“ Wobraz, kotryž w tutej stwiće wuhladach, ženje njezabudu. We wani, w kotrejž je woda, leži na gumijowym zawku čłowjek. Młody muž, hakle 20lětny, je po wšěm zdaću widzał, kak sym so wustróžil. Rjekny mi hnydom, bjez toho zo mójachu so za jeho chorosću prašeć: „Ja tu hižom pođra lěta we wodze ležu.“ Jenož, hdyž wanju rjedža a nowu wodu nutř pušča, jeho na chwilk u ložo položaja.

A nětko poča mi powědać, zo je čězko na rjapowe mozy schorjeł. Lékarjo, byrnjež su wšo móžne spytali, njemóžeja jemu wjace pomhać. A dokelž njeje wjace we ložu ležeć móhl, je leženje we wodze za njeho jenička „pomoc“, doniž smjerć jeho njewumože. „A kak móžeće tónle čězki wosud znjesć?“, so prašach. Jeho wotmołwu njeběch wo-

čakał. Rjekny mi: „Njebje to možno bylo, hdy njebych do Boha wěrił.“

Bjez přiwuznych, daloko wot znatych a přecelow w cuzym měsće, spochi na wuzu pomoc připokazany, dospołnje wot wšeho swěta wotřnjeny, je dha to tež hišće žiwjenje?

Sym jeho wopytać chođiž, ale njejsym so ženje prašal, kak je k tutej chorosći došlo. Tola jedne bě mi jasne: Tutón mladý čłowjek džeržeše so tak kruće ruki, kotruž bě jemu Bóh Knjez w Jezom Chryscje podal, zo je swoje čězke čerpjenje móhl.

Kak by so mi a tebi zešlo, hdyž bychmój w stwiće ležaloj: Zastupić zakazane? Chcemy so Bohu Knjezeje džakować, zo smy strowi a zo jemu cyle dowěrić. Potom so njetřebamy přichoda bojeć. Hdyž pak šće ty njejsy Boha Knjeza zetkał, potom budž sej wěsty: Na durjach do Božeho kralestwa njesteji: Zastupić zakazane! Ale: „Jelizo što mój hlós budže slyšeć a durje wotewrić, k tomu zastupju.“ W. S.

„Někotre pak padže mjez černje . . .“

Irena bě na paćerjach byla keđz-bliwa a pilna šulerka a bě widžeć, zo Bože słowo we njej skutkuje. Tež po konfirmaciji chodžeše swěru na bibliske hodžiny a kemši. Bože słowo — tak so zda — bě so w jeje wutrobje zakorjenilo.

Irena bě nětk hižom štyri lěta předawarka a derje zaslužeše. Jako bě jej wosomnaće, wumrě jeje wuj, pola kotrehož bě wotrostla. Irena je syrota. W swojim testamencie bě wuj postajil, zo ma Irena wšitko namrěć, štož jemu sliša. Nětk měješe holca nahladne zamóženje a k tomu hišće dobru zaslužbu. Pjenjezy béchu jej natchinile. Chodžeše nětk husto do džiwadla, do kabareja a do kina. Za bibliske hodžiny njeměješe bórže „wjace chwile“, kemši jenož zředka chodžeše a naposledk scyła nic wjace. Druhdy wšak jeje křesćanske swědomje runja hašacej swěće zasapota, tola jeje bohat-

stwo wšitko zaso podusy. A jako so wuda, dyrbyeše to wězo něchtó być, kiž tohorunja wjele pjenjez měješe. —

Kak je tola naš Knjez Jezus prajił: „Tón pak, kiž je mjez černje wosyty, je tón, kiž słowo slyši a starosć swěta a jebanje bohatstwa podušetej słowo a njenjese plodow.“ (Mat. 13, 22)

Lubi čitarjo!

Zawěsće so z nami wjeseliće, zo je so nam zmóžniło, lětsa k hodam naše měsacne łopjeno trochu rozšěrjene wudać. Plačizna pak wostanje tohodla samsna, ale by jara rjenje bylo, byšće-li pjenježny dar na naš konto přepokazali, zo bychmy powyšene wudawki zaplaćić móhli.

K džensnišemu čislu chcemy hišće tole dodać:

Nastawk „Wobraz měra a lubosće“ je z přecelniweje dowolnosću awtora, knjeza kaplana Kindermannna, z Katólskeho Pósla. Rysowanki, kiž su wot Christiana Riet-schela, je nam přewostajila redakcija DER SONNTAG.

Tónle moler zhotowilěto pozdžišo w hórkej krutej jatbje nowu Božu mać, hišće struchlišu, tola z džěsca na jeje rukomaj hišće jasnije swětlo wuchadža. Za sebje a swojich towaršow napisa spody swjećeca słowa, tymle podobne:

We čmě sedža zrudne džěci;
do čmy wěčne swětlo swěći.

To bě jeho poslednje poselstwo hody 1943 we wójn-skej jatbje. Ničo njezamó jeho wěra zlemić, swěru je stał w swětle Božeho poselstwa. W dalokim, cuzym kraju zemrě, za swojich towaršow so starajo hač do smjerće.

Towarš z jatby so wróćejo přinjese „Mać jatych“ sobu domoj — po tysacy kilometrow dalokim puću přez wšitke zadžewki.

Kamjenje

Zašly mėsac spominachmy na 50. posmjertniny wulkeho ruskeho basnika Lawa Nikolajewiča Tolstoj a. Tolstoj běše zemjan a mėješe w Jasnej Poljanje, hdžež bě so 1828 narodzil, swoje kublo. Z jeho bohateho basniskeho skutkowanja chcemy tu jenož swėtaslawne romanu „Měr a wójna“, „Anna Karjenina“ a „Z morwych stawanje“ mjenować, tola tež tute male powėdaněko „Kamjenje“ z jeho pjera:

Nėhdy přindžeštej dwė žonje k mudremu mužej a prošeštej jeho wo radu. Ta jedna mjenješe wo sebi, zo je wulka hrėšnica, ta tamna pak bě swoje cyłe žiwjenje, tak sej to znajmjeńša myslėše, pobožnje a po Božich kaznjach žiwa byla — bjez wjetšich hrėchow a tuž běše ze sobu spojkom.

Mudry so wobė žonskej wuwoprašowaše. Ta jedna wuzna jemu hórke sylzy plakajo swoju wulku winu. Mėješe swój hrėch za tak wulki, zo bě wšu nadžiju na wodace spuścila. Tamna pak rjekny, zo sej njeje žanych wosebje wulkich hrėchow wėdoma. Na to rjekny muž přenjeje žonje: „Dži, lube džečo, wupytaj sej wonka prawje wulki kamjeń, tak wulki, zo mőžeš jón runje wunjeseć a přinjes jón mi. Ty pak“, rjekny wón tej druheje, kiž njebě sej přewulkich hrėchow wėdoma“, „ty nanoš mi telko małych kamuškow, kaž mőžeš wunjeseć.“

Wobė so po jeho přecu mėještej. Přenja přiwlėče wulki kamjeń a tamna mėch poľny małych kamuškow. Mudry pohladny na kamjenje a džeše:

Woltarniščo
w Chwaćicach

„Nėtk donjestej swoje kamjenje zaso wróco a položtej je na samsny blak, wotkel stej je braľoj. Tak ruče hač stej hotowej, přindžeštej zaso ke mni.“

Žonskej so wotsalištej, zo byštej so po słowach mudreho muž a mėjoj. Přenja namaka lochko blak, wotkel bě swój čežki kamjeń wzaľa. Tamna pak njemőžeše so při najlėpšej woli wjace dopomnić, hdžež bě wšitke te kamuški namakaľa. Tuž přindže wróco z poľnym mėchom a njeje próstwu mudreho dopjelniľa.

„Tak“, rjekny muž, „tak je tež z našimi hrėchami.“

„Ty“, a wón pokaza na přenju žonu, „sy swój kamjeń hnydom zaso na jeho prjedawše městno donjesć mőhľa, dokelž sy wėdžala, hdžež sluša. Ty pak“, a wón pokaza na tamnu žonsku, „njejsy to mőhľa, dokelž njejsy wjace wėdžala, hdžež te kamuški slušeja.“

A mudry wobroći so zaso k přenjeje žonje: „Ty sy so na swoje wulke hrėchi dopomniľa a sy sčerpľiwje wšitko znjesľa, štož su ći druzy ludžo tohodla porokowali. Ty sy byla pokorna a sy ze svojim zadđerženjom hrožacym stracham svojich hrėchow wobarala. Ty pak“, rjekny wón tamnej, „sy wjele mjeńšich hrėchow sćiniľa a njewėš so wjace na nje dopomnić a njejsy pokutu ćiniľa, ale sy so na to zwućiľa, hrėšnje žiwa być. Druhim sy jich hrėchi porokowala a sama sy přeco hlubšo do hrėchow zapadowala. My sby wšitcy hrėšnicy a bychmy byli zhubjeni, njebychmyli pokutu ćinili.“

Wšitcy w Božej ruce

Z Rakec. Poslednju njedželu w cyrkwiskim lėce — njedželu zemrėtych — poswjeći naš wosadny knjez farar Šolta po bohaće wopytanych dopednišich kemšach pomnik za wopory poslednjeje wójny. W swojej narėči rjekny knjez farar, jelizo dyrbjala zašla wójna někajki zmysľ mėć, potom tola jenož tón, zo so njeby wospjetowala. Kőžda wójna je krejpreleće a djaboľski njeskutk. A tola so džensa zaso brónje džėľaja. Ale my křescenjo njetrjebamy zadwėlować, hdyž wšak wėmy, zo je jedyn za nas, naš Knjez Chrystus. Wšitcy ći, kiž su w poslednjeje wójnje padli, kiž su přeco hišće zhubjeni abo kiž su na druhe wašnje we wójnskich njemėrach zemrėli, su w Božej ruce. Tak to tež rjenje na našim pomniku stej. My drje zwjetša njewėmy, kajka bě jich poslednja hodžinka, ale Bőh znaje jich ćerpjenje a w jeho mocy je, hač raz wėčne swėtlo wohladaja. — Knjez Wjelk wot křescanskeho koľa měroweje rady w Budyšinje porėča tohorunja k wosadnym, a rjekny, zo chcemy Boha Knjeza wo to prosyć, zo by nam měr na zemi wuchowal. Zdobom pak mėli my tež sami z džėľom a modlenjom přinošować.

Pomnik, kiž stej na sewjernym boku našeho Božeho domu, ma tam

W poslednim čisle smy pisali wo Rakečanskim wulėce. K tomu džensa hišće dodawk. Wobraz pokazuje kapalu na Šerachowskim pohrjebnišću, w kotrejž su wosadni z Rakec swoju wječornu nutrnosť mėli.

pod Knjezowej třechu zawėscė hódne městno. Je z Mišnjanskeho syenita. Na poswjećenje bě so wjele wosadnych zhromadziło a z pozawanami a spėwanjom so nutrnosť dostojnje porjenši.

Zapodajće nam swoje wobrazy

Luba serbska ewangelska młodžina! Na lėtušim Serbskim cyrkwiskim dnju w Minakale bėchmy sej tola wućinili, zo chcemy swoje najrjenje fotografie Serbskej superintendurje zaposłać. Na přichodnym Serbskim cyrkwiskim dnju je wu-

stajimy a najrjenje z nich budžemy mytować. Chcemy so wosebje zložiť na wobrazy z našeho cyrkwiskeho žiwjenja (cyrkwe, wosadne swjedženje, Serbske cyrkwiske dny atd.), ale mőžeja to tež wobrazy być z Božeje přirody. Mysľće sej na to a započće nam swoje wobrazy slać!

Serbska superintendurja
w Njeswaćidle

Nakładnistwo Domowina. — Licenca č. 733
Wuchadza jónkróć za mėsac. — Rjaduje
Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hrowny zamolwity redaktor:
superintendent G. Wirth - Njeswaćidlski
Ćišć: III-4-9, Nowa Doba, ćišćernja
Domowiny w Budyšinje